

PIET NIJS: EEN MAN VOOR ALLE GETIJDEN¹

Alfons Vansteenwegen²

Ter gelegenheid van de viering van zijn emeritaat op zaterdag 11 mei 2002 te Leuven wordt de carrière geschetst van professor Piet Nijs, hoogleraar seksuologie aan de K.U. Leuven en één van de pioniers van de seksuologie in Vlaanderen. Hij is een gewaardeerd clinicus. Zijn colleges werden door de studenten zeer geapprecieerd. Hij is lid van het bestuur van de Europese Federatie voor Seksuologie, lid van de redactie van Nederlandse en Duitse tijdschriften. Hij is een succesvol schrijver voor het grote publiek. Zijn geschriften vertolken een psychoanalytische visie op de seksualiteit met speciale aandacht voor de gynaecologische psychosomatiek, vruchtbaarheid, contraceptie en de behandeling van zeer diverse seksuele problemen.

Als start een citaat van Martin Heidegger: "*Dasein als menschliches Leben ist Möglichsein, das Sein der Möglichkeit des gewissen und dabei unbestimmten Vorbei.*" (1996, p. 12). Dit kunnen we als volgt vertalen: "Dasein, er zijn, als menselijk leven, is mogelijk-zijn," en dit mogelijk-zijn, zegt Heidegger, is "het zijn van de mogelijkheid van een gewis, een zeker, en daarbij (nog) onbestemd 'Vorbij'".

Hier kijken we terug op de loopbaan van Piet Nijs. Ook die loopbaan is gestart vanuit een opening voor vele mogelijkheden. Wat is dat 'Vorbij' van Piet Nijs geworden? Hoe is dat 'menselijk mogelijk zijn', waarvan Heidegger hier schijnt te suggereren dat het de essentie is van het menselijk leven, een bestemd, beslist, afgerond en gevuld 'Vorbij' geworden? Laten we overgaan tot de analyse van de arbeidsloopbaan van de man die zo gefascineerd was door de Schick-salanalyse van Szondi (1937, 1952)! Maar wij onderscheiden twee dimensies. Ten eerste: wat heeft het lot hem gebracht, en ten tweede: wat heeft hij ervan gemaakt?

Eén van de recentste boeken die Piet samenstelde, heeft als titel 'Alles hat seine Zeit' (Nijs & Petersen, 2000). Deze uitspraak gaat terug op het bijbelse boek Prediker. Laten we in dit overzicht de gang van de getijden volgen, en we doen dat met de eeuwenoude dagindeling van de kloosterlingen: de getijden.

Metten

Zoals de ouderen onder ons nog weten, is het eerste der getijden: de Metten die gezongen worden vroeg in de ochtend, nog voor de zon op gaat, bijna nog in de nacht. Voor Piet Nijs vangen ze aan op 7 juni 1937,

als hij in Tongeren geboren wordt. Als oudste van negen kreeg hij zeer jong grote verantwoordelijkheden over zich heen en we vermoeden ook grote verwachtingen van zijn ouders. Uit zijn kindertijd ontstond een enorme ambitie. Piet is trouwens in die zin ongewoon jong gebleven. Het leven lag toen nog voor hem zoals Heidegger (1996, p.19) het zegt: het Dasein, het er zijn is het mijne in zijn eigenheid alleen maar als een mogelijkheid. "*Das Dasein ist das meinige in seiner Eigenheit nür als Mögliches*". Wat is er van de potentialiteiten, de mogelijkheden die in de kleine Piet Nijs aanwezig waren verder dan uiteindelijk geworden? Snel wordt duidelijk dat Piet een man is die zijn mogelijkheden ook realiseert. Hij beëindigt als Primus de humaniora van het Sint Pieterscollege te Leuven in 1955. Reeds daar was hij de eerste, zeer vroeg geeft hij blijk van een immense werkkraft, energie en intelligentie.

Lauden

Na de metten komen de lauden. De lauden van de loopbaan van Piet Nijs kan men best opvatten als zijn studietijd. Hij werkt in een korte periode een groot aantal studierichtingen af. Hij beëindigt zijn studies met de graad van doctor in de Genees-, heel- en verloskunde met grote onderscheiding in 1962. Hij voegt daarbij een hele reeks van diploma's en certificaten: Geneesheer-licentiaat lichamelijke opleiding in 1962, eveneens met grote onderscheiding; Kandidaat in de psychologie in 1960 met onderscheiding, Baccalaureus thomistische wijsbegeerte met grote onderscheiding in 1959. Zijn opleiding tot neuropsychiater wordt afgesloten met zijn erkenning in 1968 als Genees-

¹ Geaccepteerd voor publicatie: 25 oktober 2002. Dit artikel is een bewerking van een hoofdstuk uit: Vansteenwegen, A., & van Bussel, J. (red.) (2002). *Seksuologie vandaag* (p.1-11). Leuven: Peeters.

² Prof. dr. A. Vansteenwegen, psycholoog, voorzitter Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, K.U. Leuven.
E-mail: Alfons.Vansteenwegen@med.kuleuven.ac.be

foto PietNijs

heer-specialist in de neuropsychiatrie. Ondertussen doorloopt hij een Psychoanalytische opleiding van 1963 tot 1968. In 1972 volgt hij bovendien een opleiding in de hypnose.

Dit uitgebreide veld van interesses en kennis getuigt van de ondernemingslust, de belangstelling en de intelligentie van de jonge Piet Nijs. Men kan er ook een grote ambitie uit aflezen. Hij heeft grote capaciteiten gekregen. Dat is zijn Schicksal. Maar...maakt hij die ook waar?

Tertsen

In de fase van het getijde van de tertsen, het derde uur van zijn levensdag, plaatsen we dan de eerste realisaties in het beroepsleven, de eerste klinische en onderwijsactiviteiten.

In 1968 wordt hij adjunct-kliniekhoofd op de dienst Gynaecologie en Verloskunde bij professor Renaer in het U.Z. St. Rafaël. En vanaf 1978 is hij kliniekhoofd aan de Universitaire Ziekenhuizen Leuven, meer bepaald aan het Universitair Psychiatrisch Centrum. Maar diploma's, titels en certificaten zeggen weinig. Piet Nijs wordt een superieure psychiater met een onmetelijke klinische ervaring, een scherp diagnostisch vermogen, een goede klinische band, en een zacht-

suggestieve aanpak. In de dienst gynaecologie wordt er aan de patiënten gevraagd of ze al gezien werden 'door die dokter die u niet onderzoekt'. Het is merkwaardig dat deze functieomschrijving hoofdzakelijk negatief wordt bepaald, alsof het hier gaat om een dokter waarvan de functie wordt bepaald door wat hij niet doet!

Piet Nijs is zeer sociaal contactvaardig met patiënten. Hij boezemt mensen vertrouwen in. Ze vinden in hem een toeverlaat. Hij dompelt zich compleet onder in het klinische werk. Zoals Heidegger (1963, p. 163) zegt: "*Das Dasein als besorgende Gegenwart hält sich bei dem auf, was es besorgt*". "Het er zijn als betrokken tegenwoordigheid houdt zich bij datgene op waarop het betrokken is". Piet heeft wat met zijn patiënten. Zij ervaren zijn betrokkenheid. Hij is wezenlijk met hen verbonden. Ze blijven naar hem toekomen. Van over het hele Vlaamse land. Geleidelijk bouwt Piet Nijs de Afdeling Huwelijk en Gezin- Seksuologie uit. Dit is een afdeling van de Universitaire Ziekenhuizen Leuven waar mensen terecht kunnen met seksuele en relationele problemen.

Piet Nijs zet zijn eerste stappen als lesgever tussen 1964 en 1975 aan het Instituut voor Verpleegkunde Sint Elisabeth te Leuven en aan de verpleegsterschool Salve Mater te Lovenjoel. Hij wordt ook van 1968 tot 1981 lesgever aan het 'Hoger Instituut voor Gezinwetenschappen'.

Sexten

De sexten, het zesde uur, is het uur van de seksualiteit. Niet alleen wegens de 'sexy sixties', maar ook omdat in het leven van Piet Nijs dan de seksuologie verschijnt. De seksuologie wordt zijn levenswerk. In het beruchte jaar 1968 volgt hij gedurende een studieverblijf een zomersemester aan het Institut für Sexualforschung van de Freie Universität Hamburg. Hij gaat er in de leer bij twee beroemde seksuologen: professor doctor Bürger-Prinz en professor doctor Giese. Hij legt het resultaat van zijn onderzoek 'Psychosomatische Aspekte der Oralen Antikonception' neer in het vijftigste 'Heft' van de 'Beitrage zur Sexualforschung' in 1972. Enkele jaren voordien werd hij reeds met grote onderscheiding Licentiaat in de Familiale en Seksuologische Wetenschappen. Zo treedt hij het veld van de seksuologie binnen. Dit veld zal hij als geen ander in Vlaanderen tot zijn territorium maken.

Zijn bedrijvigheid op het vlak van seksuologie ligt tenminste op vier vlakken: (1) een enorme doceeractiviteit, (2) het volgehouden klinisch werk met patiënten, (3) de uitbouw van een wetenschappelijke kijk op het seksuologische domein, (4) de lidmaatschappen van wetenschappelijke seksuologische verenigin-

gen, en (5) de initiatiefnames in verband met de maatschappelijke positie van de seksualiteit in verenigingen en besturen.

(1) Doceeractiviteit in de seksuologie.

Aan de K.U. Leuven wordt hij in 1971 secretaris van het Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen –waar hij enkele jaren voordien een licentiaat behaalde- en sinds 1972 doceert hij aan de universiteit, waar hij in 1977 hoogleraar wordt aan de Faculteit Geneeskunde met een zeer uitgebreid lespakket aan het Instituut, ook binnen het Engelstalige programma: 'Master in Family and Sexuality Studies'. Later wordt zijn universitaire loopbaan ook nog uitgebreid met een hoogleraarschap aan het Benelux Universitair centrum.

Over deze leeropdracht hebben we door onafhankelijk onderzoek bij studenten en oud-studenten ter gelegenheid van de externe visitatie objectieve cijfers: het blijkt dat Piet Nijs door zijn studenten als lesgever ten eerste werd gewaardeerd. Bovendien werden aan het Instituut alleen al meer dan 129 licentiaat-verhandelingen geschreven onder zijn leiding.

(2) Klinische activiteiten in verband met seksuologie.

Deze doceeractiviteiten werden aangevuld met een bijna voltijdse klinisch taak. Piet Nijs heeft zich temidden van de gynaecologen gevestigd mede dank zij een handig aanwenden van de psychiatrische en psychoanalytische kennis en (dit is mijn hypothese) jargon: hij had woorden voor wat zij niet begrepen. Die woorden klonken trouwens zeer deskundig. Wie deze domeinen goed kent weet ook hoeveel therapeutische onmacht deze woorden dikwijls verbergen. Wat niet belet dat ze ook een cognitieve herstructurering kunnen zijn die hoop op en suggestie van verandering inluiden.

(3) Uitbouw van een wetenschappelijke kijk op het seksuologische domein.

Het wetenschappelijke werk van Piet Nijs omvat geen experimenteel of fundamenteel onderzoek. Hij heeft ook geen unieke originele visie ontwikkeld of een eigen theorie. Zijn theorievorming rond de seksualiteit brengen we samen in vijf elementen die samen wel tot een heel specifieke synthese hebben geleid. (1) Piet Nijs is het domein van de seksuologie binnengekomen langs de gynaecologische psychosomatiek, de problemen rond de contraceptie. Zijn visie op seksualiteit was steeds een psychosomatische visie. (2) Zijn visie op de seksualiteit was ook steeds gekleurd vanuit zijn psychiatrische praktijk: hij heeft over 'seksuele psychopathologie' heel wat geschreven. (3) Maar de kern van zijn opvattingen blijft toch

de psychoanalytische visie. Hij is steeds in zijn zicht op de seksualiteit beïnvloed door Freud en Lacan. Zoals men weet, gaan die ervan uit dat seksuele problemen steeds teruggaan op onbewuste/verdrongen betekenissen. Wanneer die diepere betekenissen worden bewust gemaakt, verliest het symptoom zijn functie en verdwijnt. Deze aandacht voor de betekenis plaatst Piet Nijs binnen de betekeniswetenschappen, eerder dan in de positieve, exacte natuurwetenschappen. Deze psychoanalytische opvattingen werden aangevuld door het gedachtegoed van Szondi (1937, 1952), een Hongaars psychiater, waaraan Nijs een achtelig driftsysteem ontleende (in tegenstelling tot het tweedelige eros-thanatos van Freud) en ook de aandacht voor transgenerationale (erfelijheids-) invloeden in de partnerkeuze. Binnen de hypothese van onbewuste factoren in de partnerkeuze, poneerde Szondi dat die partnerkeuze ook door de genen bepaald wordt. Hij fundeerde dit op een uitgebreide reeks klinische voorbeelden. Deze psychoanalytische opvattingen van Nijs werden dan verder aangevuld met (4) de ideeën van Molinski (1976) over de verborgen betekenissen in het seksuele probleem. Molinski ontwierp een eigen methode om de huiswerkopdrachten van Masters en Johnson te gebruiken als materiaal voor een zeer gedetailleerde gefocuseerde analyse van de niet-verbale aspecten, die dan op haar beurt onbewuste betekenissen aan het licht bracht die in het seksuele symptoom verborgen zitten. Tenslotte (5) lijkt het psychoanalytische denken van Nijs ook beïnvloed door het werk van Richter (1970) die een aantal psychoanalytische concepten op het gezin toepaste (bijvoorbeeld sprekend van het 'paranoïde gezin'). Als men dit alles samenvat zou men Piet Nijs, internationaal gezien, veel dichter bij Kaplan moeten plaatsen dan bij Masters en Johnson.

Nijs heeft zo bijgedragen tot het behoud van de betekeniswetenschappen binnen de seksuologie en ook tot de aandacht voor de psychologische dimensie (weliswaar psychoanalytisch gedacht) binnen het bio-psycho-sociale model dat nu algemeen aanvaard wordt.

(4) Lidmaatschappen binnen het brede seksuologische domein.

Piet Nijs wordt lid van de Deutsche Gesellschaft für Sexualforschung en de Gesellschaft für praktische Sexualmedizin. Hij wordt opgenomen in de Akademie für Sexualmedizin. Hij wordt lid van de Société Française de Sexologie Clinique, het American College of Sexologists, en de International Academy of Sex Research. Ook wordt hij lid van de International Society of Psychosomatics in Gynecology and Obstetrics en van de Deutsche Gesellschaft für Psychosomatische

Gynäkologie und Geburtshilfe.

(5) Maatschappelijke activiteiten in verband met de seksuologie.

Bovendien richt hij een aantal verenigingen mee op en is hij werkzaam als bestuurslid of voorzitter. Hij is stichtend lid en eerste voorzitter van de Vereniging voor Seksuologen Leuven die later de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie wordt. Hij is ook samen met J. Van Ussel stichter en eerste voorzitter van het Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Seksuologie. Hij wordt lid van de werkgroep Donorseminatie in de Nederlanden en Psychosomatische Gynaecologie en Verloskunde. Van 1980 tot 1990 zetelt hij in het uitvoerend comité van de International Society of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology. Sinds 1985 zit hij in het bestuur van de European Federation of Sexology. Hij is van 1985 tot 1990 vaste medewerker aan de Fortbildungskurs: Die psychosomatische Sprechstunde des niedergelassenen Arztes (in de Universitätsfrauenklinik Düsseldorf). Van 1971 tot 1981 was hij voorzitter van de Federatie van Consultatiebureaus voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden, de welbekende 'CLG's'.

Uit dit alles blijkt zijn vitaliteit, zijn dynamiek, het feit dat hij nieuwe initiatieven nam, een echte aanleg had om dingen op te zetten en uit te bouwen en een grote creativiteit. Voor studenten, collega's en assistenten was hij steeds stimulerend en aanmoedigend, voor zijn patiënten een hulp bij de verandering of de aanvaarding.

Nonen

De nonen zijn het getijde van de ontspanning, de meditatie, het schrijven. Voor de monniken was er het ora et labora. Piet Nijs zou ik, kenmerken als 'labora et scripta', wat ik oneerbiedig zou vertalen als: 'na het werk het schrijven'!

Een groot deel van zijn tijd wijdde hij aan het schrijven van klinische en vulgariserende werken op het psychologische, het seksuologische en het relationele domein. Piet Nijs heeft een dertigtal boeken geschreven en samengesteld. Enkele daarvan werden bestsellers zoals de bekroonde blauwe reeks van 'De eenzame samenspelers' (Nijs, 1976-1977). Meer recent waagde hij zich op het terrein van de geluksfilosofie. Zijn boeken zijn geliefd bij een groot lezerspubliek en uitgeverij zijn blij dat ze hem in hun fonds hebben: de verkoop van zijn volgend boek is steeds gewaarborgd.

Dat hij een bijzonder taalgevoel heeft, is algemeen bekend. Hij is een woordkunstenaar met een groot schrijverstalent. Zijn productie is enorm. Piet Nijs schreef meer dan 500 bijdragen over seksualiteit en

partnerkeuze, seksuele problemen, gezinsplanning; gezinstherapie en gesprekstherapie. In deze grote massa teksten vindt men soms wat herhalingen maar het aantal teksten is zo uitgebreid dat die in het geheel verdwijnen. Woorden zijn voor hem taaldaden. Piet Nijs is meer een analoge man, een 'hermeneutiker'. Een man ook die een sfeer kan oproepen. Hij beoefent een soort menselijke fenomenologie. Hij roept op wat hij wil zeggen, eerder dan het wetenschappelijk te analyseren. Hij is een man van synthese, meer dan van analyse. Een man van beschrijving, eerder dan van verklaring. Zoals Heidegger (2001, p. 33) zei: 'een van de weinige denkers onder de cijferaar'. Hij is geen digitaal mens, geen cijferaar. Die digitale tekens, die in hun naakte aan- of afwezigheid dingen zeggen bij conventie, liggen hem niet zo. Ze zijn te hard, te onderscheiden, te duidelijk en te eenduidig. Hij is eerder iemand die iets oproept (appeleerder), 'suggereerder'. In die zin is hij een hypnotiseur gebleven. In zijn werk vinden velen herkenning en ondersteuning. Hij is ook een goed vulgarisator, getuige daarvan de prijs voor medisch-wetenschappelijke vulgarisatie die hem in 1978 door Glaxo werd toegekend voor 'De eenzame samenspelers' (Nijs, 1976-77).

Zijn schrijverstalent kwam ook tot zijn recht in het redactiewerk van vele tijdschriften. Hij was lid van de redactieraad van het Tijdschrift voor Psychiatrie van 1972 tot 1993. Hij zetelde in de redactie van Acta Sexuologica, Sexuologie (Kiel Innsbruck), Sexologies (Parijs), Revue Sexologique/Sexological Review (Quebec).

Hij is medestichter en is of was hoofdredacteur van: de Leuvense Cahiers voor Seksuologie (12 volumes), Actualiteiten, Relatie en Seksualiteit (dertien jaargangen, 1978-1990), en de Engelstalige reeks met enkele Duitstalige werken: de Leuven Monographs on Sexology (6 volumes). Iedereen weet dat Piet Nijs veel beter Duits spreekt dan Engels. Hij heeft iets van die cultuur-Europeaan die het Angelsaksische gedoe steeds met een meewarige glimlach aankijkt. Een man met goede smaak, eerder dan met droge efficiëntie.

Al is hij een man van woorden, het zou volkomen verkeerd zijn, zijn daadkracht te licht in de schatten! Zijn dynamiek, energie en doeltreffendheid stijgen hoog uit boven het gemiddelde! Het is niet omdat hij als het ware onopvallend met grote snelheid door de gangen van het Ziekenhuis glijdt, dat hij niet krachtig en fel uit de hoek kan komen! Integendeel!

Zijn artistieke aanleg blijkt ook op andere domeinen: hij schrijft een boek over de dans en is ook stichter van de European Society of Dance Therapy. Tevens blijkt zijn oog voor de poëzie van elke dag uit het fameuze boek met selecties van uitspraken van cliën-

ten die werkelijk vol betekenis en menselijke wijsheid zitten (Nijs, 1979). Hij slaagt er bovendien ook nog in de deelnemers van zijn symposia de laatste jaren te verrassen met een tekening van eigen hand in hun programma!

Hij is ook de man die bij elke gelegenheid studenten en medewerkers uitnodigt, gastvrij en feestelijk, zodat we op een bepaald ogenblik (dertig jaar geleden) met een honderdtal mensen een studiedag hadden in zijn bureel-zaal in Bierbeek of (recent) na de deliberaties konden genieten van de bijeenkomsten in het 'Erasmus-huis' van de gelijknamige stichting.

Vespers

De vespers horen niet thuis bij de eigenlijke getijden, maar deze gewijde vooravondzangen brengen nog een andere dimensie van de loopbaan van Piet Nijs aan het licht. Zoals in elke carrière, vindt men ook in de loopbaan van Piet moeilijke momenten. Het zou natuurlijk te naïef zijn te gaan veronderstellen dat alles wat hij ondernam zomaar vanzelf lukte. Vandaar een plaats voor de vespers.

Met de overheden heeft Piet Nijs het niet altijd gemakkelijk gehad. Het interfacultair Instituut waar hij werkte werd op een zeker ogenblik ondergebracht bij en bevoogd door een Faculteit Geneeskunde waarin soms a- tot anti-seksuele tendensen aanwezig waren. Een objectieve berekening van financiële inkomsten en uitgaven toont aan dat Instituut aan de faculteit goed geld opbracht, daar waar men vanuit de faculteit tegenover dat Instituut steeds weer een houding aannam van "Je mag blij zijn dat wij jullie steunen en dat je nog mag bestaan". Deze moeilijkheden hebben onder rector Dillemans geleid tot een unieke oplossing, een oplossing die op de maat van Piet Nijs werd gesneden: hij werd benoemd tot 'Permanent Directeur' van het Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, een functie die uitsluitend voor hem aan de universiteit werd gecreëerd!

Psychiatrie was (en is) niet het lievelingsdomein van de directie van de Universitaire Ziekenhuizen. Dat komt niet door de psychiatrie zelf en ook niet door de directie. Dat komt onder meer omdat de psychiatrie zich financieel niet kan opbrengen door het systeem van vergoedingen, en misschien ook omdat men op de Tempelberg vreest dat de psychiatrie met een kritisch en soms deskundig oog toekijkt.

Ook met de verenigingen liep niet alles even soepel, wat soms leidde tot conflicten en tot afstandsname. Zo nam Piet ontslag uit de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie, maar werd er later weer als erelid terug binnengehaald!

Completen

Zo komen we bij het einde van deze Schicksalanalyse. De opdracht van Piet Nijs blijft nu: de completen. De completen maken de levensdag vol in de gewijde ruimte. Hij zal zijn leven verder vol maken. Ongetwijfeld zal hij blijven schrijven. Hij zal blijven werken, in andere omstandigheden blijven doceren. Hij heeft reeds plannen en initiatieven voor de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie, waar hij wil meewerken aan de dertigste verjaardag. Wellicht zal hij ook blijven doceren aan Duitse universiteiten. Hij zal zijn ascetisch leven in kracht blijven leiden. Hij zal ook blijven glimlachen: lief, misprijzend, soms superieur, en toch charmerend.

Wat mogen we hem wensen? Na al deze prestaties, dat hij moge waar maken wat Heidegger (1996, p. 14) zegt: "*Im Vorlaufen / mich haltend bei meinem Vorbei / habe ich Zeit.*" "In het voor(t)lopen mij houdend bij mijn 'Voorbij', ...heb ik tijd".

Piet Nijs, inderdaad, een man voor alle getijden.

We sluiten dit overzicht af met een keuze uit zijn wetenschappelijke bibliografie:

- Nijs, P. (1968). Psychological and psychopathological evaluation of oral contraception. A 4 year follow-up study of a selected group of 111 patients. *Symposium Sexologicum Pragense* (pp. 253-256). Praag, geen uitgever vermeld.
- Nijs, P. (1972). Psychosomatische Aspecte der Oralen Antikonzepktion. In H. Bürger-Prinz & H. Giese (Hrsg.), *Beitrag zur Sexualforschung*, Heft 50. Stuttgart: Enke Verlag, 117 pp.
- Nijs, P. (1975). *La pilule et la sexualité. Mythes et faits*. Leuven, Acco, 229 pp.
- Nijs, P. (1976). Aspects psychosomatiques de l'insémination artificielle. *Cahiers de Sexologie Clinique*, 3, 261-272.
- Nijs, P., & Rouffa, L. (1976). A.I.D.-couples: psychological and psychopathological evaluation. In H. Hirsch (Ed.), *Psychosomatic medicine in Obstetrics and Gynaecology* (pp. 222-225). Basel: Karger Verlag.
- Renaer, M., Vertommen, H., Nijs, P., Wagemans, L., & Vanhemelrijck, T. (1979). Psychological aspects of chronic pelvic pain in women. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 134, 75-80.
- Nijs, P., Koninckx, P., Verstraeten, D., Mullens, A., & Nicasy, H. (1984). Psychological factors of female infertility. *European Journal of Obstetrics and Gynaecological Biology*, 18, 375-379.
- Leyens, B., Nijs, P., & Richter, D. (Eds.) (1986). *Research in psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*. Leuven: Acco, 295 pp.
- Nijs, P., & Demyttenaere, K. (1989). Psychosomatic therapy of hospitalised women with high risk pregnancies. *Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynaecology*, 10, 33.
- Demyttenaere, K., Nijs, P., Evers-Kiebooms, G., & Koninckx, P. (1991). Coping, ineffectiveness of coping and the psychoendocrinological stress responses during in-vitro fertilization. *Journal of Psychosomatic Research*, 35, 231-243.
- Demyttenaere, K., Nijs, P., Evers-Kiebooms, G., & Koninckx, P. (1994). Personality characteristics, psycho-endocrinological stress and outcome of I.V.F. depend upon the etiology of infertility. *Gynaecological Endocrinology*, 8, 233-240.

Khandaker, R., Vereecken, R., & Nijs, P. (2002). Psychosexual aspects of contraception on the partner relationship. *Sexual and Relationship Therapy, 17*, 21-27.

Literatuur

Heidegger, M. (1963). *Sein und Zeit*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Heidegger, M. (1996). *Der Begriff der Zeit (The concept of time)*. Oxford: Blackwell.

Heidegger, M. (2001). *Fenomenologie en theologie* (Vert. A. Denker). Budel: Damon.

Molinski, H. (1976). Die fokussierende Deskription. *Sexualmedizin, 5*, 712-716.

Nijs, P. (1976-1977.) *De eenzame samenspelers*. (3 vol.) Antwerpen/Amsterdam: De Nederlandse Boekhandel.

Nijs, P. (1979). *Zolang er leven is*. St. Niklaas: Danthe.

Nijs, P., & Petersen, P. (Eds.) (2000). *Alles hat seine Zeit*. Leuven: Peeters.

Richter, H. (1970). *Patientfamilie*. Hamburg: Rowohlt.

Szondi, L. (1937). Analysis of marriages. An attempt at a theory of choice in love. *Acta Psychologica, 5*. Den Haag: Nijhoff.

Szondi, L. (1952). *Triebpathologie*. Bern: Huber.

English summary

Professor Piet Nijs: a man for all seasons.

At the occasion of his superannuating, a chronology of the career of Professor Piet Nijs is outlined. He is a respected clinician. His teachings were very much appreciated by his students. He is member of the board of the European Association of Sexology and member of the editorial board of Dutch and German journals. He is also a successful writer for the general public. His writings on human sexuality were formulated from a psychoanalytical viewpoint concerning mostly gynaecological psychosomatics, fertility, contraception, and the treatment of a variety of sexual problems.
